

de kracht van het netwerk

Eigen Kracht Conferenties versterken sociale structuren

Eigen Kracht Conferenties (EKC) zijn bijeenkomsten waar gezinnen met problemen samen met het eigen netwerk een plan maken voor de toekomst. Het model is overgewaaid vanuit de Nieuw-Zeelandse Maori-cultuur. 'Mensen kijken niet meer naar wat ze zelf kunnen doen.'

Veel van het overheidsbeleid is erop gericht de zeggenschap van burgers te vergroten. Maar juist als het gaat om opvoeding en de zorg voor de jeugd, lijkt er eerder een omgekeerde beweging plaats te vinden. Daar is die zeggenschap enorm ingeperkt, en wordt steeds meer overgenomen door het professionele veld. Dat constateert Marianne Goorhuis, directeur van de Eigen Kracht Centrale. Deze stichting organiseert de zogeheten Eigen Kracht Conferenties, bijeenkomsten waar gezinnen met problemen samen met het eigen netwerk een plan maken voor de toekomst. Goorhuis: 'Hulpverleners worden tegenwoordig behoorlijk opgejut. Als er bij een gezin ook maar iets loos lijkt te zijn, worden ze geacht direct in te grijpen, en plaatsen ze een kind al snel uit huis. Maar het is juist zo belangrijk dat mensen hun eigen keuzes maken. Dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor het nemen van beslissingen over hun kinderen. Hierbij moeten professionals een ondersteunende rol spelen, en niet de verantwoordelijkheid overnemen.'

Volgens Goorhuis zou het niet meer dan logisch moeten zijn dat gezinnen eerst zelf hun problemen oplossen, voordat ze professionele hulp vragen. 'Hulp is een recht geworden en er is een beweging van allerlei instanties op gang gekomen om dat "recht" te waarborgen. Maar ik vind het eerder redelijk dat ik pas hulp krijg – waar overheidsgeld mee gemoeid is – als ik met steun van mijn omgeving echt heb geprobeerd mijn problemen zelf op te lossen.'

Goorhuis ziet dat die steun vanuit de omgeving niet zomaar vanzelfsprekend is. We leven in een steeds individualistischer wordende maatschappij. De sociale controle neemt af en wijken en buurten bestaan niet meer. 'Mensen kijken niet meer naar wat ze zelf kunnen doen, met hulp van familie, vrienden of burens. Het maatschappelijke middenveld is weggevaagd,' aldus Goorhuis. 'Maar dat middenveld is juist de basis van onze democratie. Het is belangrijk dat iedereen participeert in deze samenleving. Dat je iemand bijstaat als dat nodig is. Met de Eigen Kracht Conferenties wordt weer een beroep op mensen gedaan.' Een bijeffect van de Conferenties is volgens haar dat sociale structuren versterkt worden.

Sinds de start zeven jaar geleden, zijn er in Nederland meer dan elfhonderd Eigen Kracht Conferenties gehouden. Het model is overgewaaid vanuit de Nieuw-Zeelandse Maori-cultuur. In de jaren zeventig hielden familieleden van criminele jongeren *family group conferences*. Tijdens zo'n bijeenkomst werd besproken hoe het zo ver had kunnen komen en wat er aan het probleem gedaan moest worden. De criminaliteitscijfers namen af en de slachtoffers waren tevreden. In de jaren tachtig werd deze methode breder ingezet door de jeugdzorg in Nieuw-Zeeland. Bij wet werd vastgelegd dat een familie vóór alles gebruik kan maken van een *family group*

conference. Goorhuis wil dit model in Nederland verder op de kaart zetten. 'We richten ons met de conferenties nu vooral op kinderen en jeugd. Maar we willen graag bereiken dat iedere burger een eigen conferentie kan organiseren, ongeacht leeftijd, achtergrond of de hulpvraag.'

onafhankelijk

Een Eigen Kracht Conferentie kan worden ingezet bij gezinnen met problemen rondom de opvoeding, maar ook bij een handicap of ziekte, echtscheiding en overlast. Het gaat om vragen als: hoe zorgen we dat onze dochter thuis kan blijven wonen? Of: hoe kan tante Els van de drank afblijven? Deze vragen worden besproken én beantwoord door het netwerk, bestaande uit bijvoorbeeld familie, vrienden, burens, grootouders en leerkrachten. De conferenties worden georganiseerd door onafhankelijke coördinatoren, die op freelance-basis door de Eigen Kracht Centrale worden ingezet. Een coördinator mag geen professioneel hulpverlener zijn. Het is juist de bedoeling dat de oplossing van het probleem door het gezin en het netwerk zelf aangedragen en – voor een groot deel – ook zelf uitgevoerd wordt.

Een Eigen Kracht Conferentie bestaat uit drie delen. In het eerste, open gedeelte stellen alle deelnemers zich aan elkaar voor, wordt de aanleiding voor de bijeenkomst uiteengezet en komt de groep tot de formulering van een concrete hulpvraag. Eventueel geeft een deskundige achtergrondinformatie, bijvoorbeeld over autisme of verslavingen. Een hulpverlener vertelt over de verschillende mogelijkheden op het gebied van professionele hulp.

Nadat alle vragen van de deelnemers door de deskundige, hulpverlener en coördinator zijn beantwoord, verlaten de professionals de ruimte. Dan volgt het tweede, gesloten deel van de conferentie. De deelnemers bespreken de situatie van het gezin en ze stellen gezamenlijk een plan op. Daarin staan de concrete afspraken over wie wat zal gaan doen en welke professionele hulp daarbij eventueel nodig is. Tijdens het derde deel van de conferentie wordt het plan ten slotte gepresenteerd. En dan kan het ook meteen in uitvoering. Na drie maanden checkt de coördinator de voortgang daarvan. De ervaring leert dat na die drie maanden meer dan zeventig procent van de gezinnen de plannen van de conferentie geheel of gedeeltelijk in uitvoering heeft gebracht.

Alinda Hegger is regiomanager bij de Eigen Kracht Centrale in de provincie Groningen. 'De mensen uit het netwerk van een gezin zijn tot meer bereid dan de hulpvragers in eerste instantie denken. Gezinnen met problemen voelen zich vaak meer alleen dan ze in werkelijkheid zijn. De coördinatoren spelen een belangrijke rol in het doorvragen naar het netwerk van een gezin. En in het bij elkaar brengen daarvan.'

De kracht van de oplossing van het probleem zit nu juist in het netwerk. Hegger: 'Er wordt altijd iets opengebroken bij de conferenties. Het probleem van een gezin wordt lichter als ze er met anderen over kunnen spreken. De plannen die voortvloeien uit de bijeenkomst, zijn dan ook echt van het gezin en het netwerk zelf. Ze sluiten aan op de cultuur van de familie en er is een groot draagvlak voor.' Volgens Hegger bestaan er dan ook grote verschillen tussen de oplossingen en plannen die uit de diverse conferenties voortvloeien.

Dat geldt ook voor de professionele hulp die in het verlengde van de conferentie geboden wordt. Hegger: 'Ouders die zich aanmelden, vragen om verschillende soorten oplossingen, maar vrijwel nooit concreet om het uit huis plaatsen van een kind. Opmerkelijk is dat de jeugdzorg in vergelijkbare gevallen vaak juist bijna vanzelfsprekend overgaat tot een onder-toezichtstelling.' Er is kennelijk een verschil in inzicht in de beste oplossing tussen professionals en hulpvragers. Hegger heeft daarvoor wel een verklaring: 'Hulpverleners concentreren zich vooral op het kerngezin. Ze spitten niet diep in het netwerk van een gezin en kennen de draagkracht dus ook niet.'

Toch is ook de professionele hulpverlening hard nodig, benadrukt Hegger. 'Het is goed dat die er is, maar de Eigen Kracht Conferenties voegen veel toe. Verschillende instanties blijven hangen binnen hun eigen kaders. De plannen die tijdens de bijeenkomsten worden gemaakt, vormen een meer samenhangend geheel. Je kijkt immers niet alleen naar de problemen van het kind, maar bijvoorbeeld ook naar de situatie van het gezin wat betreft werk, inkomen en huisvesting.'

vuile was

Hetty Tepper en Harry van Ingen zijn beiden coördinator bij de Eigen Kracht Centrale. Een plan blijkt ook wel eens niet te functioneren, is hun ervaring. Tepper: 'Ik heb het eens meegemaakt bij een conferentie voor een jongen die door zijn moeder op straat gezet was. De afspraak was dat de jongen onder begeleiding zelfstandig ging wonen. Dit ging niet door, omdat de moeder de dag na de conferentie had besloten haar zoon weer in huis te nemen. De kans dat ze weer in het oude patroon vervalt, is aanwezig, maar de jongen staat in ieder geval niet meer op straat.'

Alle coördinatoren zijn onafhankelijke burgers, die getraind zijn om een Eigen Kracht Conferentie voor te bereiden en uit te voeren. Ze bekijken samen met de hulpvragers wie er tijdens een conferentie aanwezig moeten zijn en gaan vervolgens met alle deelnemers in gesprek. Ook inventariseert de coördinator welke informatie er nodig is om tot een goed plan te komen. Verder regelt hij of zij ook de praktische zaken als uitnodigingen, locatie en eten en drinken. 'Het is in veel gevallen nodig dat een buitenstaander de bijeenkomst van het netwerk regisseert. De drempel voor het vragen om hulp ligt hoog. Mensen willen hun vuile was niet buiten hangen. Daar komt bij dat er meestal verschillende belangen spelen bij de betrokken partijen,' zegt Tepper. Van Ingen vult haar aan: 'Als coördinator heb je "gezag" door je neutraliteit en onafhankelijkheid. Je hebt geen belang. Mensen accepteren vaak minder van een instantie als de jeugdzorg, omdat ze bang zijn voor de consequenties. Ze voelen zich vaak in de steek gelaten door instanties.'

Volgens Van Ingen is een conferentie, ongeacht het resultaat, altijd nuttig. 'Het gaat erom dat er een dynamiek op gang komt. Een bijeenkomst is altijd ergens goed voor, al is het maar dat een gezin zijn netwerk bij de problemen kan betrekken, en dat hun probleem breder gedragen wordt.'

Lida Bos, freelance journalist

Feiten over de Eigen Kracht Conferenties

Iedereen kan tot een Eigen Kracht Conferentie besluiten en zichzelf of iemand anders aanmelden bij de Eigen Kracht Centrale.

Financiering is vaak geregeld via Bureau Jeugdzorg en/of de provincie. In Overijssel krijgt ieder gezin dat wordt aangemeld bij Bureau Jeugdzorg eerst een Eigen Kracht Conferentie aangeboden.

Enkele feiten en cijfers:

- Er is geen wachtlijst: 65 procent van de conferenties wordt binnen twee maanden gehouden.
- Het gemiddelde aantal deelnemers aan een conferentie is dertien.
- Aanmeldingen door niet-professionals: 9 procent.
- In één bijeenkomst wordt in 94 procent van de gevallen een plan gevormd, 4 procent heeft twee bijeenkomsten nodig en 2 procent komt niet tot een plan.
- Na drie maanden is 20 procent van de plannen geheel uitgevoerd, 72 procent van de plannen is geheel of gedeeltelijk in uitvoering, en 8 procent van de plannen is in het geheel niet uitgevoerd.
- Een plan wordt gemiddeld door kinderen met een 8,2, door familieleden met 7,8 en door professionals met 7,6 gewaardeerd.

(bron: jaarcijfers 2006, Onderzoeksbureau WESP, Voorhout)

Kijk ook op www.eigen-kracht.nl.

Het verhaal van Vincent en Petra

Vincent: 'Toen ik zestien was, heb ik wel geëxperimenteerd met drugs, maar ik was zeker niet verslaafd. Ik trouwde en kreeg samen met mijn vrouw drie zoons. Op mijn 32e kreeg ik een hersenbloeding en moest ik een grote operatie ondergaan. Na de ingreep was ik veranderd. Ik werd sneller boos, en was chaotisch en vergeetachtig. In die periode kreeg mijn vrouw een miskraam. We begonnen samen steeds meer te drinken en ons huwelijk werd slechter en slechter. Toen begon ik ook coke te gebruiken. Ik kwam regelmatig dronken op mijn werk.'

In 2002 gingen mijn vrouw en ik uit elkaar. De kinderen bleven bij mij, maar de situatie werd alleen maar slechter. De kinderen hebben zich al die jaren zelf moeten redden. Wij waren er niet voor ze als ouders. Als ik thuiskwam, lag ik alleen maar in bed en mijn oudste zoon runde de boel. Ik was al vaker opgenomen geweest, maar in de zomer van 2003 volgde voor het eerst een langdurige opname. De kinderen logeerden in die maanden overal en nergens. Na die opname ging ik weer aan het werk en leek alles beter te gaan. Maar toen bleek dat een vriend die mijn financiën beheerde, me opgelicht had. Hij heeft me laten zitten met een schuld van vijftigduizend euro. Toen heb ik een enorme terugval gehad. Ik gebruikte weer zwaar en bereikte mijn dieptepunt. Mijn begeleider bij de verslavingszorg zette me op de wachtlijst voor langdurige opname. Dit keer voor ongeveer een jaar.'

Op dat moment deed Vincents zus Petra een aanmelding bij de Eigen Kracht Centrale voor een Eigen Kracht Conferentie. Petra: 'Al

jaren eerder heb ik het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling ingeschakeld, omdat ik zag dat de kinderen van mijn broer verwaarloosd werden. Zij zorgden voor hun ouders in plaats van andersom. Ook de jeugdzorg en de thuiszorg kwamen bij Vincent over de vloer. Maar er moest nu echt iets gebeuren. Vincent zou immers langdurig opgenomen worden, en er waren nog twee jongens van vijftien en zeventien thuis. De coördinator van de Eigen Kracht Centrale heeft ervoor gezorgd dat de families van vader en moeder de koppen bij elkaar staken om tot een plan te komen. De centrale vraag die we moesten beantwoorden luidde: wat is er nodig aan zorg voor Y. en J. tijdens de afwezigheid van Vincent, en welke afspraken moeten we daarvoor maken? Aan het begin van de conferentie was de sfeer wat gespannen, maar al gauw ontstond er een soort natuurlijke rolverdeling en konden we echt het gesprek met elkaar aangaan. We spraken af dat ik samen met een andere broer de financiële zaken van Vincent zou regelen. We hebben uitstel van verkoop van het huis gevraagd, en gezorgd voor een urgentieverklaring voor een huurwoning. Ook besloten we dat iedereen mee zou helpen bij de verhuizing en het inrichten van het nieuwe huis. Een zus van ons heeft contact opgenomen met de thuiszorg om te kijken wat de mogelijkheden waren voor huishoudelijke hulp. Verder hebben we een omgangsregeling op papier gezet. De jongens zouden twee dagen per week bij hun moeder zijn, en de rest van de week thuis wonen, onder toezicht van afwisselend hun moeder, hun meerderjarige broer, de familie van moeder, de familie van vader en de jeugdzorg en thuiszorg. Het is heel goed geweest dat hulpverleners van jeugdzorg en verslavingszorg tijdens het eerste deel van de conferentie vertelden over wat deze instanties in dit plan konden betekenen, en dat we informatie over verslavingen kregen. Ik denk dat een paar deelnemers aan de conferentie door de voorlich-

ting een andere kijk op verslavingsproblematiek hebben gekregen. We hadden echt iemand van buitenaf nodig om dit te organiseren. Anders waren we nooit of te nimmer met zijn allen bij elkaar gaan zitten. Er speelden zoveel emoties in de twee families. Ondanks de tegengestelde meningen ontstond er tijdens de bijeenkomst een soort warmte. Want iedereen meende het uiteindelijk goed en had het beste met de kinderen voor.'

Vincent: 'De Eigen Kracht Conferentie heeft een hele ommekeer teweeg gebracht. Ik was verbaasd en blij dat iedereen er was. Ik voelde me niet meer zo alleen met mijn problemen. Mijn problemen waren versnipperd over allerlei instanties, maar er kwam geen echt plan. Het was niet alleen een enorme opluchting dat mijn familie veel praktische zaken voor me regelde. Het idee dat ze er voor me waren en in me geloofden, heeft me enorm gemotiveerd mijn verantwoordelijkheden te nemen, en er nu echt wat van te maken. Ik ben van de drank en drugs af en het gaat nu goed met de kinderen en mij.

Een tijdje na de conferentie heb ik mijn huidige vriendin leren kennen. Ik ben uiteindelijk niet meer langdurig opgenomen. Er was geen huis beschikbaar toen mijn huis verkocht werd en ik logeerde bij vrienden. Mijn kinderen logeerden soms bij mij en soms ergens anders. Sinds maart dit jaar heb ik een huis en zijn de kinderen weer bij mij. Mijn schulden zijn afgelost en mijn leven heeft weer structuur, zoals het hoort. Ik heb één keer in de twee weken een gesprek met mijn begeleider van verslavingszorg. De volgende stap is werk. Maar het belangrijkste is dat de kinderen het naar hun zin hebben, je merkt dat ze veel vrolijker zijn.'

De namen Vincent en Petra zijn gefingeerd.